

Forbes

14 DECEMBRIE 2009

Furtuna orgoliilor în Golf

Criza financiară schimbă balanța de putere asupra nisipurilor din Golf. Îngenuncheat de criza financiară, Dubaiul este pe punctul de a ceda supremația de centru financiar rivalului său istoric, Abu Dhabi.
De Andreea Iatagan, Diana-Florina Cosmin și Laurențiu Roșoiu

La marea deschidere a Dubai Air Show din noiembrie anul acesta, prințul moștenitor al Abu Dhabi își pune protector mâna peste cea a conducătorului Dubaiului. Niciun cuvânt, nicio privire care să transforme gestul în altceva decât o strângere discretă de mâini între liderii aceleiași federații. Părea cel mai firesc dintre gesturi. Câteva zile mai târziu, Dubai World – compania simbol a expansiunii economice a emiratului – își recunoștea neputința de a-și plăti la timp creditorii. Întreaga lume se teme pentru soarta Dubaiului și speră ca salvarea să vină dinspre Abu Dhabi, așa cum s-a mai întâmplat și în trecut. Privit acum, gestul capătă greutatea a sute de ani de istorie complicată, a rivalităților și a luptelor pentru supremație în regiune.

RĂDĂCINI COMUNE

Dubai a fost fondat în anii 1800, când parte din tribul Bani Yas care conducea Abu Dhabi s-a separat și s-a așezat în nordul peninsulei, cerând protectorat britanic. Încă de atunci, dezvoltarea celor două emirate a urmat formule diferite. Dubai a devenit un centru comercial, în timp ce Abu Dhabi continua să păstreze puterea politică. Membrii familiei conducătoare din Abu Dhabi – al-Nahyan – vor avea întotdeauna dreptul să fie și liderii Emiratelor Arabe Unite. Din Dubai, familia al-Maktoum nu va putea spera niciodată la mai mult decât scaunul de vicepreședinte. Rivalitatea s-a accentuat pe măsură ce dezvoltarea celor două emirate a fost încurajată de investitorii străini. Și a devenit tot mai vizibilă din momentul în care Mohammed bin Zayed al-Nahyan a devenit prinț moștenitor al Abu Dhabi și a preluat controlul armatei și a celei mai mari părți din economia emiratului. De atunci, din 2004, toate deciziile șefului par a fi luate în contextul unei curse nedecarate, dar directe cu Dubaiul. A construit imensul Palace Hotel, mai mult un palat decât un hotel. A creat propria linie aeriană Etihad pentru a intra în competiție cu deja celebrul Emirates Airlines deținut de Dubai. Ridică o insulă artificială care va găzdui muzee și evenimente culturale, Guggenheim și Louvre, anunțând că vor deschide filiale acolo. Pe pista de Formula 1 s-a defășurat deja prima competiție, iar stadionul cu 65.000 de locuri este pe tabla de desen a arhitecților.

Pentru Abu Dhabi acestea sunt însă doar extravagante și însemne sporadice ale orgoliului prințului moștenitor. Pentru că emiratul continuă să se dezvolte pe fundamente solide. E de ajuns un singur exemplu pentru a demonstra asta. Mubadala Investment Company este principala companie a emiratului, iar investițiile sale acoperă proiecte industriale, tehnologie, energie regenerabilă, industria aerospațială și domeniul universitar. Strategie atât de diferită de cea a Dubai World, care a mizat pe imobiliare, turism de lux și investiții financiare.

Dubaiul de astăzi e pe de-a-ntregul viziunea unui alt Mohammed, bin Rashid al-Maktoum. Conduce din umbră emiratul încă din 1995 când a fost numit prinț moștenitor, așa că tranziția de putere din 2006 – la moartea șefului Maktoum bin Rashid al-Maktoum – a fost lină și a trecut aproape neobservată. Încă din 1995, tot ceea ce s-a construit în Dubai sună a declarație de independență. Emiratul trebuia să fie tot ceea ce Abu Dhabi nu era: un centru financiar prosper, o destinație turistică

exclusivistă, o oportunitate de investiții care să garanteze profitul. Ambiția șeicului a fost aceea de a transforma Dubaiul într-un nou Singapore, iar faptul că a reușit să crească Produsul Intern Brut al emiratului de la 8 miliarde la 50 de miliarde de dolari în 15 ani nu este decât dovada unei viziuni urbane de dimensiuni cosmice. Este evident că Dubai și Abu Dhabi sunt parte a unei povești despre vanitate și rivalitate între două emirate bogate, cu ambiții de centre economice regionale. 2009 va marca, însă, supremația uneia asupra celeilalte.

MODELE ECONOMICE ÎN CONCURENȚĂ

Puse față în față de criză, modelul dezvoltării economice urmat de Dubai și-a dovedit slăbiciunea. Previzibilă de altfel, spun specialiștii care nu au fost luați prin surprindere de incapacitatea de plată în care se află acum vehiculele de investiții ale emiratului Dubai.

„Dat fiind acest tip de dezvoltare agresivă în mijlocul deșertului, cu toate caracteristicile unei bule speculative, Dubaiul era un accident care trebuia să se producă“, spune Eric Frey, profesor de economie politică la Universitatea Americană Webster din Austria. Tsunamiul financiar în care se află Dubaiul este cauzat de strategia de dezvoltare greșită, care și-a dovedit limitele începând cu momentul în care criza financiară a început să-și facă simțite efectele în Statele Unite.

În Dubai, lipsa lichidităților a redus prețurile dezvoltărilor imobiliare cu aproximativ 40% în mai puțin de șase luni, potrivit unor studii de specialitate citate de publicația de limbă arabă 24/7 News. Dornic de recunoaștere

internațională și grăbit să devină lider economic regional, dar cu rezervele de petrol aproape epuizate, emiratul Dubai a fost practic forțat să adapteze la realitățile arabe un model economic occidental, și și-a axat dezvoltarea pe trei principale domenii: turism (la o populație de circa 1,3 milioane de persoane, Dubaiul a avut o medie anuală de 15 milioane de turiști), imobiliare (care are o pondere de 12,5% din PIB) și servicii financiare. Investitorii străini și marile companii internaționale s-au grăbit să profite de un mediu de afaceri și fiscal extrem de atractive, adică fără taxe corporative, cu un sistem bancar bine ancorat în sistemul global și cu o legislație care favorizează bunurile și proprietatea.

A fost o strategie aparent câștigătoare, pentru că începând cu anul 2000, economia micului oraș-stat Dubai a înregistrat o creștere medie anualizată de circa 21%. Astfel, în perioada 2001-2008, Dubai a depășit cu aproape șase puncte creșterea medie înregistrată de Emiratele Arabe Unite (14,8%) și cu șapte puncte procentuale pe cea înregistrată de PIB-ul statului rival și capitala Emiratelor Arabe Unite Abu Dhabi (13,4%).

A atins însă aceste performanțe printr-o dezvoltare susținută pe credite și turism, dar mai ales prin supraestimarea potențialului țării ca destinație rezidențială pentru bogații lumii. Acest tip de model economic, de inspirație occidentală dar grefat pe o structură politică musulmană cu accente megalomane, nu putea să se autosusțină decât într-un context în care totul în jur mergea foarte bine, este părerea profesorului Frey, care precizează: „Chiar și o criză de dimensiuni mult mai mici ar fi fost suficientă pentru a destrăma acest model economic de dezvoltare“.

În cursa pentru supremația din zona Golfului, rivalul Abu Dhabi a fost ajutat de rezervele de petrol care reprezintă circa 90% din totalul țiteiului existent în zonă. Emiratul a preferat să orienteze banii obținuți din vânzarea de petrol către domenii mai puțin volatile, cum sunt industria prelucrătoare, sectorul energetic, sau către dezvoltarea tehnologiilor de vârf. O viziune și o strategie pe termen lung care presupun (încă) investiții de circa

Mohammed bin Rashid al-Maktoum a condus Dubaiul către statutul de centru financiar zonal și a dezvoltat proiecte unice printre care cea mai lungă linie de metrou automatizată din lume

300 de miliarde de dolari în următorii 10 ani. Nu au fost lăsate la o parte nici sectorul construcțiilor și turismul, domenii în care a încercat să concureze Dubaiul, dar fără succes. „Nu era loc decât pentru un singur Dubai în zona Golfului“, explică întrecerea dintre cele două emirate arabe, profesorul Frey. Acesta concluzionează: „O economie bazată pe petrol s-a dovedit a fi în mod clar mult mai stabilă decât una bazată pe îndatorare“.

FĂRĂ IEȘIRE

Criza economică globală din ultimii doi ani a avut un impact negativ enorm asupra Dubaiului, ale cărui companii deținute de familia regală s-au trezit incapabile să își plătească datoriile acumulate. Dubai World este cel mai recent exemplu și cel mai grav, nota sa de plată către creditori ridicându-se la 60 de miliarde de dolari. O analiză a institutului de studii geostrategice american Stratfor ajunge la concluzia că Dubaiul are două variante la dispoziție pentru a ieși din impasul financiar. Prima soluție – pe care emiratul o încearcă chiar în aceste zile – este aceea de a negocia cu creditorii pentru a stabili noi termene și condiții de plată.

Din cauza lipsei de transparență care caracterizează afacerile din această regiune, nu există date sigure cu privire la băncile care au finanțat masiv Emiratele Arabe Unite. Stratfor identifică însă HSBC – cu o expunere de 17 miliarde de dolari, Standard Chattered – cu 7,8 miliarde de dolari, RBS – cu 2,2 miliarde, Citigroup cu 1,9 miliarde și BNP Paribas cu 1,8 miliarde de dolari.

SCURTĂ ISTORIE

În cuvintele unui politician britanic, Emiratele Arabe Unite nu sunt altceva decât „o mână de triburi care și-au făcut steaguri naționale“. Create de către însăși Marea Britanie ca poli comerciali și „stații de realimentare“ pentru călătoriile spre India, numele lor inițial era cel de State Truciale. Încă de la începuturi, Dubai și Abu Dhabi s-au aflat în competiție, iar în 1947 o dispută referitoare la granița de nord dintre cele două state a condus la război. Arbitrajul britanic a condus la crearea unei frontiere-tampon și la încetarea temporară a conflictului, deși ostilitățile transfrontaliere au continuat chiar și după formarea Emiratelor Arabe Unite în 1971. Înțelegerea finală s-a produs în 1979.

Cât din aceste sume a fost împrumutat strict companiei Dubai World rămâne însă o necunoscută. Oricare ar fi suma datorată, important este faptul că aceste bănci lasă în spate un an greu, multe dintre ele confruntându-se cu active neperformante și pierderi. Este greu de crezut că vor avea răbdarea și disponibilitatea de a se implica în restructurarea rețelei încurcate de companii din holdingul Dubai World.

Cu atât mai mult cu cât aceste bănci sunt conștiente de faptul că problemele financiare ale Dubaiului se răsfrâng asupra tuturor Emiratelor Arabe Unite și că Abu Dhabi nu va putea rămâne indiferent. Aceasta este, de altfel, a doua opțiune aflată la dispoziția Dubaiului. Să ceară ajutorul Abu Dhabi, așa cum a mai făcut-o de două ori în acest an: în februarie, când a primit o linie de finanțare de 10 miliarde de dolari, și în noiembrie, când suma a fost de cinci miliarde de dolari.

Acum e vorba de o sumă mult mai mare, iar Abu Dhabi a precizat că este dispus să salveze numai anumite active din Dubai World. Cu alte cuvinte, va tăia aripile Dubaiului. Îi va permite mai puține acte de inde-

pendență, îi va impune o dezvoltare mai puțin agresivă și pe baze mai solide, în acord cu filosofia arabă a cumpătăriei și a tradiționalismului. Pe scurt, Abu Dhabi va putea obține ceea ce a dorit dintotdeauna: Emirate Arabe cu adevărat Unite sub autoritatea sa.

În lupta pentru supremație, Emirul Abu Dhabi, Mohammed bin Zayed al-Nahyan, a încercat fără succes să concureze Dubaiul și pe sectorul imobiliar, și în turism

PRIMA AXĂ: ABU DHABI - DUBAI

„Competiția dintre Dubai și Abu Dhabi nu reprezintă nimic nou, cele două emirate s-au aflat în concurență unul cu altul încă de la începuturile Dubaiului, în 1833”, afirmă Abdulkhaleq Abdulla, profesor de științe politice la Universitatea Emiratelor Arabe Unite din Al-Ain. Spre deosebire de 1833, însă, rivalitatea celor două se desfășoară acum pe o scenă globală, chiar dacă, cel puțin în aparență, rolurile lor în cadrul federației sunt bine delimitate. Abu Dhabi îndeplinește rolul de capitală federală și centru politic, în timp ce Dubaiul reprezintă polul comercial și de tranzacții internaționale al Emiratelor. În toamna lui 2008, însă, chiar înainte de izbucnirea crizei financiare în Emirate, prosperitatea explozivă a Dubaiului născuse idei în mintea șeicului Mohammed bin Rashid al-Maktoum. Principala știre care alimenta bursa zvonurilor la acea vreme era faptul că al-Maktoum urma să se rupă de federație, declarând Dubaiul regat independent. Între timp, criza a schimbat eventualele planuri ale șeicului, tensionând și mai mult relațiile dintre cele două emirate.

Dacă Abu Dhabi mai are rezerve de petrol pentru încă 100 de ani de acum încolo, Dubaiul nu se poate lăuda cu resurse naturale la fel de bogate. Tocmai din acest motiv, „fratele mai mic” a încercat să-și diversifice economia pentru a găsi o alternativă la câștigurile din petrol. În prezent, presa americană compară Dubaiul cu o bancă

de pe Wall Street: pe măsură ce afacerile scădeau, a ales să se salveze îngropându-se în investiții bazate pe credite. Rezultatul: datoriile de peste 60 de miliarde de dolari. Cea mai mare parte a activelor din Dubai se bazează pe turism, construcții și imobiliare - domenii care au avut de suferit masiv de pe urma crizei financiare mondiale. În încercarea de a supraviețui într-o economie cu venituri reduse din petrol, Dubaiul a beneficiat masiv și de pe urma decăderii Beirutului, cândva polul principal de atracție din regiune pentru bănci, companii aeriene și de asigurări. Chiar dacă Abu Dhabi a părut că rămâne în umbră, capitala Emiratelor a investit masiv în importul de cultură și a câștigat teren și în domeniul dezvoltării sustenabile, prin proiecte de infrastructură și utilități, cum este Masdar City, primul oraș fără emisii de carbon din lume.

A DOUA AXĂ: ABU DHABI - SUA

Atunci când vorbesc despre Dubai și Abu Dhabi, scenariile vehiculate în plan internațional includ și Statele Unite și Iranul. Și asta pentru că Abu Dhabi și SUA ar putea să se folosească de problemele economice ale Dubaiului pentru a-l sili să taie din rădăcină relațiile bancare și comerciale cu Iranul, periculos și din cauza ambițiilor sale nucleare. Tot legăturile strânse între Dubai și Iran sunt de vină pentru faptul că SUA nu se află în vârful listei de creditori ai proiectului Dubai World.

ÎN SPATELE APARENȚELOR

A TREIA AXĂ: DUBAI - IRAN

„Dubai este cel mai iranian oraș al lumii“, afirma într-un reportaj realizat de portalul Arab News, Mohammed Reza, un expat iranian care locuiește în Dubai din 1998. Dintre cele șapte emirate, Dubaiul a menținut cele mai strânse relații cu Iranul, prosperând de pe urma relațiilor bancare și de comerț. Mai mult chiar, Dubaiul a îndeplinit și rolul de intermediar pentru companii financiare și comerciale care doreau să facă afaceri cu Iranul fără a intra sub incidența sancțiunilor internaționale. În 2007, Camera de Comerț și Industrie din Dubai avea înregistrate 8.050 de companii iraniene, activele totale ale iranienilor din Dubai ridicându-se la peste 300 de miliarde de dolari. Nu-i de mirare că micul emirat situat la doar 170 de kilometri de Iran, dincolo de Strâmtoarea Ormuz, a rămas cea mai populară destinație de călătorie pentru iranieni. Serioase semne de întrebare au apărut și după publicarea listei cu băncile creditoare ale proiectului Dubai World. Astfel, printre băncile cu cel mai mare volum de credite acordat Dubaiului se numără instituții bancare care s-au aflat sub investigația guvernului american în ultimii ani, pe fondul unor legături suspecte de strânse cu Iranul. Cele mai notabile: HSBC, BNP Paribas și Standard Chartered. Printre jucătorii cu state vechi în Dubai se mai numără și oamenii de afaceri ruși.

A PATRA AXĂ: ABU DHABI - ARABIA SAUDITĂ

Cooperarea între Abu Dhabi și SUA în materie de comerț și proiecte energetice mai are o semnificație pentru capitala Emiratelor Arabe: încercarea de a câștiga teren în fața Arabiei Saudite, un alt actor important din regiune. În luna mai, Emiratele Arabe Unite s-au retras din planurile de realizare a unei uniuni monetare la nivelul Golfului Persic la insistențele saudite de a localiza banca centrală a regiunii în Riyad.

Competiția dintre Arabia Saudită și Iran este de asemenea acerbă, având în vedere barierele ideologice: Iranul este o regiune shiită, în timp ce Arabia Saudită este o regiune sunită fundamentalistă. Tensiunile ideologice au explodat în mai multe rânduri, ultima oară concretizându-se sub forma războiului din Yemen.

Presărată cu dispute și dominată de orgolii, relația dintre cele două emirate arabe a fost adusă de criza financiară într-un nou punct de echilibru. Acesta se află însă mai aproape de interesele pe care Abu Dhabi le are în obținerea statutului de centru regional, umbrind strălucirea, grandoarea și dinamismul economic cu care investitorii din întreaga lume au fost atrași în ultimii 10 ani de rivalul său, Dubai. **F**

DUBAI: ÎNAINTE ȘI DUPĂ CRIZĂ

Până la izbucnirea crizei financiare, la sfârșitul lui 2008, Dubaiul ar fi putut fura fără probleme de la Statele Unite titlatura de „Tărâm al tuturor posibilităților“. Mihaela Vincent (37 de ani) a plecat din România în 2003, ca manager de evenimente la hotelul Dusit Dubai. În plină recesiune, Mihaela este Area Business Development Manager în cadrul Centrului de Business Regus din Dubai, însă lumea în care a sosit în urmă cu șapte ani nu mai seamănă cu nimic celei de acum. „Înainte de toamna lui 2008, occidentalii din Dubai nu cunoșteau grija zilei de mâine, a impozitelor sau a insecurității locului de muncă“, își amintește Mihaela. Prietenii ei de toate naționalitățile, care lucrau în agenții imobiliare și câștigau peste 30.000 de dolari pe lună, au ajuns să se mulțumească, în martie 2009, cu un salariu de nimic. Mulți dintre aceștia au așteptat luni de zile o schimbare pentru a nu-și pierde viza de muncă, dar în cele din urmă s-au resemnat.

Soțul Mihaelei, Paul (34 de ani), este Senior Quantity Surveyor la VSH International, cea mai mare companie din domeniul dezvoltării de construcții. În ultimele luni a fost martorul unui adevărat exod al colegilor săi de muncă, disponibilizați de către conducerea companiilor de construcții. „Pentru foarte mulți occidentali care plecau din țara lor ca oameni simpli, fără pretenții, Dubai era locul unde puteau deveni cineva“, explică Mihaela drama multor englezi, americani sau irlandezi care s-au trezit dintr-un vis frumos la sfârșitul lui 2008.

Un bun barometru al Dubaiului de dinainte și de după criză îl reprezintă viața de noapte. „Poți să intri acum în orice restaurant faimos fără probleme. Altădată ți se cereau cărți de credit garanție pentru rezervare, la orice oră din zi și din noapte“, povestește româncă. Pentru europenii și americanii cu salarii de peste 10.000 de dolari care-și petreceau serile în cele mai luxoase baruri și restaurante și ieșeau la cumpărături de trei ori pe săptămână, o seară reușită a devenit una în care stau acasă și gătesc pentru doi-trei prieteni apropiați, confirmă român-

ca. Chiar dacă nimeni nu se așteaptă ca Dubaiul să dea faliment, ambițiile occidentalilor din Dubai au devenit mult mai mărunte. Pe primul loc: supraviețuirea, adică plata chiriei și a vizei de muncă, de la lună la lună.

În Dubai conviețuiesc trei lumi diferite: lumea occidentalilor, lumea localnicilor și cea a imigranților care asigură forța de muncă brută. Indienii și asiaticii asigură funcționarea economiei și a industriei. Ambițioși, muncitori și destul de bine pregătiți, aceștia sunt implicați în toate domeniile, de la construcția mega-clădirilor care au transformat Dubaiul într-o Mecca a arhitecturii mondiale și până la curățenia străzilor, contabilitatea firmelor sau activitățile de funcționari publici. „Nu exagerez deloc dacă spun că fără ei Dubaiul nu ar fi unde este acum“, crede Paul.

Deși lumea arabă tradițională nu se caracterizează prin opulență și prin dorința de epatare, localnicilor din Dubai le place să-și etaleze bogăția din plin. Chiar dacă femeile sunt îmbrăcate în tradiționalele Abaya, poartă pe dedesubt numai haine de la Louis Vuitton și Chanel, iar „faldurile negre sunt lăsate puțin despicate, ca să se vadă marca pe care o poartă“, povestește Mihaela.